

Noorderwijksebaan, Herentals

Programma van Maatregelen

Auteurs:

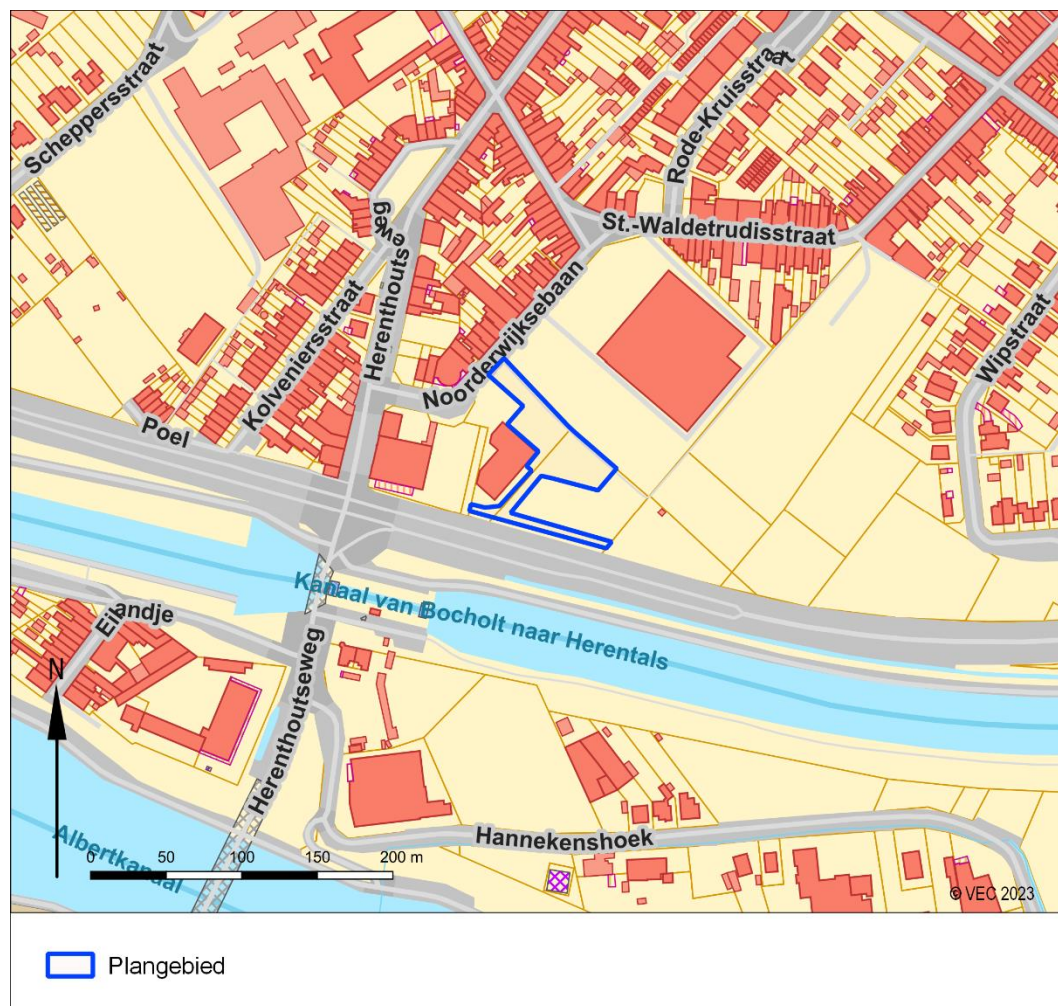
Brent Belis

Erkend Archeoloog:

B. Belis (OE/ERK/Archeoloog/2018/00205)

1 Inleiding

Het Vlaams Erfgoed Centrum heeft in augustus-november 2023 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie aan de Noorderwijksebaan te Herentals.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

1.1 Administratieve gegevens

Huidige onderzoeksfasen:	Landschappelijk bodemonderzoek: 2023H183 Proefsleuvenonderzoek: 2023J360
Aanleiding:	Nieuwbouw winkelpand + parking
Adres:	Noorderwijksebaan 3 en 40
Gemeente:	Herentals
Provincie:	Antwerpen
Kadastrale gegevens:	Herentals, AFD 2/Herentals, SECTIE D, perceelnummers 564H7, 564K7, 654B, 655C + openbaar domein
Diepte bodemverstoring:	Max. 2,5 m-mv
Oppervlakte bodemingrepen:	Ca. 7.000 m ² / 0,7 ha
Oppervlakte onderzoeksgebied:	Ca. 3360 m ² / 0,3 ha
Coördinaten (<i>bounding box</i> ; Lambertcoördinaten: EPSG:31370):	Min. X: 182392,264 Min. Y: 206722,236 Max. X: 182581,776 Max. Y: 206861,218

Auteur(s):	Brent Belis Wouter Vennekens
Wetenschappelijke advisering:	niet van toepassing
Erkend archeoloog:	B. Belis (OE/ERK/Archeoloog/2018/00205)
Begindatum onderzoek:	23 augustus 2023
Einddatum onderzoek:	2 november 2023
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum Liesdonk 5 2440 Geel
Relevante thesaurustermen:	Landschappelijk booronderzoek, Proefsleuvenonderzoek

1.2 Aanleiding van het onderzoek

De opdrachtgever plant de bouw van een winkel met parking aan de Noorderwijksebaan 3 en 40 te Herentals. De huidige parking en de aansluiting met de openbare weg (ca. 3600m²) worden hiervoor opgebroken en het bestaande winkelpand (ca. 1010m²) centraal op het plangebied wordt gesloopt.

Een nieuw winkelpand met een oppervlakte van ca. 2000m² wordt ingericht in het noorden van het plangebied. Het grootste deel van deze nieuwbouw bevindt zich buiten de bestaande verharding en bebouwing. Op basis van eerder uitgevoerde sonderingen bij de verbouwing van het bestaande winkelpand wordt verondersteld dat het nieuwe gebouw kan gebouwd worden met een fundering op zolen die aanzetten op 1 m diepte met een afmeting van 1,5 x 1,5 meter. De exacte aanzetdiepte en afmetingen kunnen pas bepaald worden na nieuwe sonderingen en de stabiliteitsstudie op basis van deze sonderingen welke pas uitgevoerd zullen worden na de omgevingsvergunningaanvraag. Aan de noordelijke perceelsgrens wordt het nieuwe gebouw voorzien van een nieuwe loskade. De aanleg hiervan zorgt voor een maximale verstoring tot 1,57 m diep.

Centraal op het plangebied wordt de parking heraangelegd en licht uitgebreid (ca. 3900m²). De nieuwe parking komt bijna volledig ter hoogte van de bestaande parking en het af te breken winkelpand. Rond de parking en het winkelcomplex worden nieuwe fietspaden aangelegd. Het uiterste noorden van de nieuwe parking en oostelijk gelegen fietspaden bevinden zich buiten de bestaande verharding en worden afgegraven tot op een diepte van 0,8 m.

Onder de parking en rond de nieuwbouw worden rioleringen en putten voorzien (Afb. 5). De regenwaterput heeft een aanzetdiepte van ongeveer 2,5 m, de andere putten beperken zich tot een aanzetdiepte van 1,7 m. Rioleringen en nutsleidingen hebben een aanzetdiepte van maximaal 1 m, maar bevinden zich doorgaans rond de 0,6 m. Er wordt tevens een systeem met 3 infiltratiebekkens voorzien onder de parking. Deze hebben een totale oppervlakte van 153m² en zorgen voor een verstoring tot 1,6m diep.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2 Het vooronderzoek met of zonder ingreep in de bodem

2.1 Volledigheid van het onderzoek

Er werd tot op heden een bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek kon zonder problemen volledig uitgevoerd worden.

2.2 Archeologische onderzoeksfases

Bureauonderzoek – [2022/142]¹

De ruime omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door de lageregelegen valleien van de Kleine Nete en de Aa die van elkaar gescheiden worden door een steile oost-west georiënteerde heuvelrug “Herentals-Lichtaart”. Het plangebied zelf ligt op een plateau dat zich ten zuiden van de Kleine Nete aftekent. De Quartaire sequentie bestaat uit eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of Vroeg-

¹ Dit tekstdeel is met het oog op conformiteit (vrijwel) woordelijk overgenomen uit: Aluwé, 2022.

Holoceen. De bodem op het plangebied bestaat uit een zeer droge tot droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont.

De stad Herentals ontstond uit twee zelfstandige kernen, namelijk een landbouwvestiging rond de Sint-Waldetrudiskerk en een noordelijk gelegen handelsnederzetting in de loop van de 12de eeuw ontstaan aan de Nete. Basis van de welvaart in de middeleeuwen was een op de Europese markt gerichte lakennijverheid en -handel, die haar grootste bloei kende in de tweede helft van de 14de eeuw - eerste helft van de 15de eeuw.

Het plangebied bevindt zich in de 18de-19de eeuw in een agrarische zone ca. 300m ten zuiden van de stadskern van Herentals. Het grootste deel van het plangebied is in gebruik als akker, in het uiterste westen wordt een wegtracé weergegeven. De omgeving van het plangebied ondergaat enkele grote wijzigingen in de eerste helft van de 20ste eeuw. Ten zuiden wordt tussen 1930-1939 het Albertkanaal gegraven dat via het kanaal Bocholt-Herentals verbonden werd met de Zuid-Willemsvaart. Ondertussen breidt de stad zuidwaarts uit met het kanaal als grens. Het plangebied zelf wordt nog voor eind jaren 1960-begin jaren 1970 ontwikkeld met een garage/later winkelpand en parking.

In de ruime omgeving van het plangebied werden recent 12 proefsleuvenonderzoeken, 2 opgravingen en een werfbegeleiding uitgevoerd. De meeste hiervan binnen de historische kern van Herentals, waarbij vooral structuren, sporen en vondsten van de middeleeuwse en latere stad aan het licht kwamen. Bij enkele onderzoeken rond de stad, zoals aan de Lierseweg, Zavelstraat en de Sint-Waldetrudisstraat, werden ook sporen van bewoning in de Brons- en ijzertijd aangetroffen.

De geplande werken kunnen een impact hebben op het kennispotentieel van eventuele archeologische waarden binnen het plangebied. De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft, zijn echter nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig binnen de zone voor verder onderzoek (3360m²) ter hoogte van het nieuwe winkelpand en de geplande parking/fietspaden buiten de bestaande verharding.

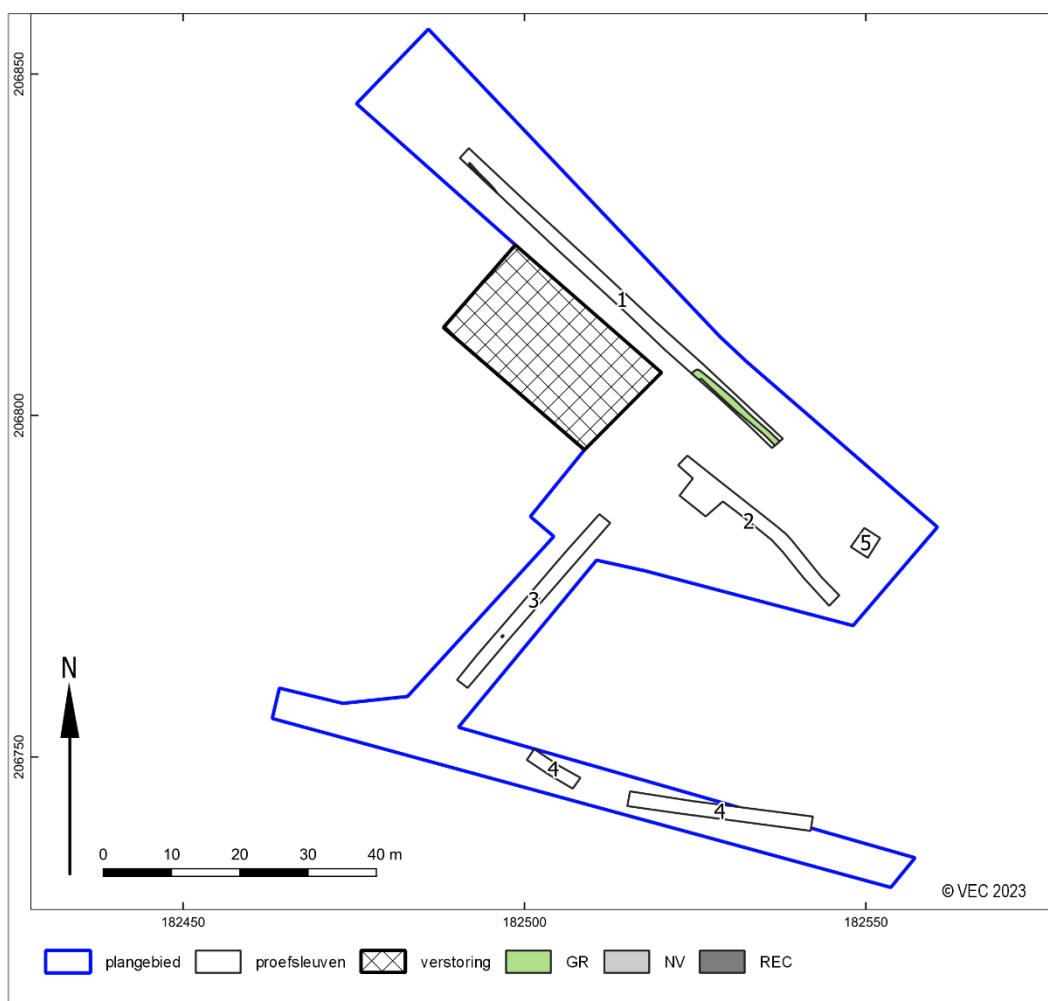
De eerstvolgende stap in het vervolgonderzoek is landschappelijk booronderzoek. Met een landschappelijk bodemonderzoek kan meer inzicht verkregen worden in de bodemopbouw en de ontwikkeling van het hoogteprofiel van het plangebied. Ook kan de intactheid van de bodem beter bepaald worden. Hiermee kan getoetst worden of de verwachting op artefactensites uit de Steentijd enerzijds en sporensites uit het Neolithicum – Middeleeuwen / Nieuwe tijd anderzijds gehandhaafd kan blijven. Bij handhaving van de verwachting op vondstensites uit de Steentijden dient het landschappelijk booronderzoek opgevolgd te worden door verkennend/waarderend archeologisch booronderzoek (met proefputten) en bij handhaving van de verwachting op sporensites door proefsleuvenonderzoek.

Landschappelijk booronderzoek – [2023H183]

Binnen het onderzoeksgebied werden twee profieltypen waargenomen. De eerste is een sterk antropogeen profiel, waarbij de bodem al in grote mate is beïnvloedt door menselijke ingrepen. Het aanwezige puin in deze boringen, op een wandelpad, zijn allicht het gevolg van de aanleg van dit pad, waarvoor grond is aangebracht. Het tweede profieltype is ook een antropogene bodem, maar minder verstoord door de mens. Het antropogene karakter zit hier in de relatief dikke antropogene A-horizont, of plaggendek. Hierin werden in tegenstelling tot de boringen op het wandelpad, geen sporen van puin aangetroffen. De antropogene A-horizont heeft doorheen de tijd de moederbodem afgedekt, dewelke is opgebouwd uit Laat-Pleistocene eolische afzettingen.

Proefsleuvenonderzoek – [2023J360]

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn indicaties gevonden dat in het plangebied geen archeologische vindplaats aanwezig is. Er werden slechts twee perceel greppels aangetroffen. Deze hebben echter weinig archeologisch potentieel.

Afb. 2. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

2.3 Bepaling van de maatregelen

Het bureauonderzoek stelde voor het plangebied een verwachting op sites vanaf het Paleolithicum. Om de intactheid van de bodemopbouw in kaart te brengen en te bepalen op welk niveau potentiële archeologische vindplaatsen gelegen zijn, werd geadviseerd om in eerste instantie een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren.

Uit het bodemonderzoek is gebleken dat de bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied geen potentieel heeft voor het aantreffen van in situ steentijdartefactsites.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek bleek dat het plangebied geen archeologisch relevante sporen bevatte. De enige sporen die werden aangetroffen kunnen geïnterpreteerd worden als perceelsgreppels. Een van de greppels (S2) kan in de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd gedateerd worden. Een archeologische opgraving heeft weinig tot geen potentieel voor kennisvermeerdering in de vorm van vervolgonderzoek.

Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert vrijgave van het terrein voor de huidige geplande werken. Het proefsleuvenonderzoek vormt daarom het einde van het archeologisch onderzoek.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.